Կարեն Ասրյան. «ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՍ ՀԱՄԱՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԵՄ ՀՈՐՍ»

Գրոսմայստեր Կարեն Ասրյանը, չնայած իր երիտասարդ տարիքին, բավականին բազմափորձ շախմատիստ է արդեն: Նշենք միայն, որ նա համաշխարհային 4 օլիմպիադաների մասնակից է, իսկ բոլորովին վերջերս չորրորդ անգամ անընդմեջ նվաճեց «նոկաուտ» համակարգով աշխարհի առաջնությունում խաղալու իրավունք: Իսկ դրանք ամենահեղինակավոր մրցաշարերն են շախմատային աշխարհում: Մեր զրույցը 23-ամյա գրոսմայստերի հետ համընկավ այն օրվան, երբ նա ավարտելով ծառայությունը հայկական բանակում, ստացել էր իր զինվորական գրքույկը:

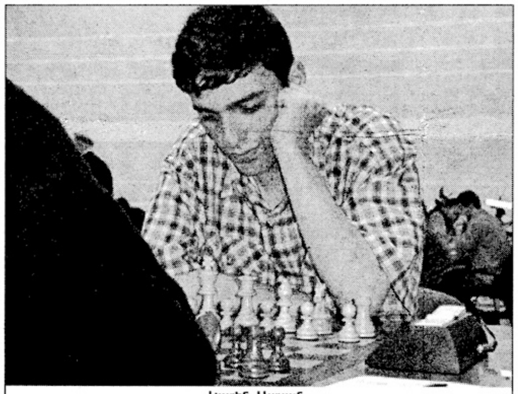

Կարեն Ասրյան

- Ինչպե՞ս էր քեզ հաջողվում ծառայությունը զուգակցել շախմատի հետ:

- Ինձ ընդառաջում էին այդ հարցերում: Երախտապարտ եմ հատկապես փաշտի հրամանատար Լեւոն Հայրապետյանին, որն ինձ շախմատով զբաղվելու հնարավորություն էր ընձեռում:

- Այնուհանդերձ, Ստամբուլ մեկնելուց առաջ մոտ 7 ամիս դու բոլորովին չէիր խաղացել մրցաշարերում: Ինչպե՞ս էր դա անդրադարձել մարզավիճակիդ վրա:

- Գարնանը հիվանդացել էի թոքաբորբով եւ չկարողացա մասնակցել նախապես պլանավորված Դուբայի ու Քափել լա Գրանդի միջազգային մրցաշարերին: Բնական է, որ Եվրոպայի անհատական առաջնության մեկնարկում չէի կարող լավ մարզավիճակ ունենալ: Իսկ այդպիսի դեպքերում ստիպված ես լինում նորից ու նորից հաշվարկել տարբերակները, որը ժամանակի անտեղի կորստի պատճառ է դառնում, կամ խաղում ես դիրքի պահանջներից բխող ընդհանուր դատողությունների հիման վրա: Մի խոսքով, դա ուժերիդ նկատմամբ որոշակի անվստահություն է առաջացնում, որ պիտի հաղթահարես մրցաշարի ընթացքում:

- Վերջին տարիներին հաճախ է պատահել, որ կարծես թե, ողջ մրցաշարի ընթացքում գտնվելով առաջատարների ստվերում, դու կարողացել ես խիստ անհրաժեշտ պահին տանել վճռական հաղթանակ եւ լուծել մրցաշարային խնդիրդ: Հիշեմ, թեկուզ, Հայաստանի այն առաջնությունը, երբ չեմպիոն դարձար, կամ էլ Երեւանում անցկացված փնջային մրցաշարը, որտեղ վերջին պահին տիրացար աշխարհի առաջնության ուղեգրերից մեկին: Նույնը եղավ եւ Ստամբուլում, երբ նախավերջին տուրում անչափ կարեւոր հաղթանակ տարար Ռոմանիշինի նկատմամբ: Ինչպե՞ս է դա քեզ հաջողվում:

- Չգիտեմ: Դա, երեւի, հենց մրցաշարային փորձի հետ է գալիս: Հիշում եմ, պատանեկան հասակում ճիշտ հակառակ պատկերն էր: 1994 թվականին Սեգեդում, մինչեւ 14 տարեկանների Եվրոպայի առաջնությունում, շահած դիրքում չկարողացա հաղթել Գերշոնին, 1996 թվականին Մենորկայում, 16-ների առաջնությունում պարտվեցի նախավերջին տուրում եւ 2 դեպքում էլ զրկվեցի մեդալից: Ամեն ինչ փոխվեց 1998 թվականից: Լենինգրադում անցկացված Չիգորինի հուշամրցաշարում ես կարողացա նախավերջին տուրում հաղթել Գենադի Կոզմինին եւ գրավեցի 2-րդ տեղը, միաժամանակ լրացնելով գրոսմայստերի 3-րդ նորման: Ի դեպ, այդ տարի առաջին անգամ ընդգրկվեցի Հայաստանի հավաքականում: Նախավերջին տուրում կարեւոր հաղթանակ տարա նաեւ 2001 թվականին Օխրիդում կայացած Եվրոպայի առաջնությունում (Հալկիասի նկատմամբ):

- Դու հիշատակեցիր քեզ համար հաջողակ 1998 թվականը: Այդ տարի դու առաջին անգամ հատեցիր 2600-ի վարկանիշային սահմանագիծը: Դրանից հետո արդեն 5 տարի է, ինչ քո վարկանիշը տատանվում է այդ թվի շրջակայքում: Ի՞նչն է խանգարում վճռական այն պոկմանը, վարկանիշայի՞ն ասեմ, թե՞ որակական, որը կապահովի երկար սպասված քո մուտքը, այսպես կոչված, էլիտար շախմատիստների շրջապատ:

- Գլխավոր պատճառը, իմ կարծիքով, մրցաշարերում քիչ խաղալն է, որն էլ իր հերթին պայմանավորված է ֆինանսներով: Տեսեք, հենց Լեւոն Արոնյանը սկսեց ավելի հաճախակի հանդես գալ մրցաշարերում, անմիջապես բարերար ազդեցությունն ի հայտ եկավ նրա արդյունքների վրա: Ստացվում է այնպես, որ ես ավելի շատ խաղում եմ պատասխանատու մրցումներում, հիմնականում Եվրոպայի եւ աշխարհի թիմային կամ անհատական մրցաշարերում, որտեղ չես կարող ազատ ու անկաշկանդ խաղալ: Հաճախ պարտավոր ես զերծ մնալ ռիսկի դիմելուց, որն էլ ուզած-չուզած բերում է ոչ-ոքիների առատության: Չեմ բացառում նաեւ խաղաոճի կամ սկզբնախաղային պատրաստականության հետ կապված փոփոխությունների անհրաժեշտությունը:

- Իսկ հնարավո՞ր է, արդյոք, խաղաոճը փոխել: Համաձայն չե՞ս, որ մարդու խաղաոճը համապատասխանում է իր խառնվածքին: Դու հո, չես կարող Արտաշես Մինասյանի ազարտը ունենալ:

- Համաձայն եմ: Բայց իմ խաղաոճը ես համարում եմ ոչ այնքան զգուշավոր, որքան՝ ավելի գործնական: Ներկայացնեմ ֆուտբոլային օրինակով. ես շատ մեծ հաճույք եմ ստանում բրազիլացիների խաղը նայելով, բայց իմ խաղաոճը նման է իտալական ֆուտբոլին: Կարելի է վիճել, թե նրանցից որն է ավելի գեղեցիկ, բայց հաստատապես չի կարելի պնդել, թե ո՞րն է ավելի արդյունավետ:

- Իսկ կարելի՞ է ասել, որ դու ավելի շատ ձգտում ես չպարտվել, քան թե հաղթել:

- Միգուցե եւ, կարելի է ասել... Գիտեք, սպորտի մյուս ձեւերում պարտվողը կարող է ինքն իրեն մեղադրել ուժի, ճարպկության կամ ճկունության պակասի համար, որի համար այնքան էլ սարսափելի չի խոցվի նրա ինքնասիրությունը: Այդ տեսակետից շատ ավելի դաժան է շախմատի էությունը պարտվողի համար, քանի որ հաղթողը միշտ ավելի խելացի է... Ի դեպ, ես ավելի ուշադիր ու զգույշ եմ խաղում թիմային մրցումներում: Էլիստայի օլիմպիադայից հետո մեր երկրի հավաքականում խաղացած 25 պարտիաներում ես չեմ կրել ոչ մի պարտություն:

- Իսկապես, հրաշալի արդյունք է: Քանի որ հիշեցինք հավաքականը, կուզեի այսպիսի հարց տալ. եթե դու լինեիր գլխավոր մարզիչը, ինչպիսի՞ կազմ կունենար հավաքականն այսօր:

- Դա, իրոք, բարդ գործ է: Կասկածից վեր է, որ հավաքական կազմավորելիս պետք է անպայման իշխի մարզական սկզբունքը: Օրինակ, երկրի չեմպիոնը պարտադիր կարգով պիտի իր տեղն ունենա հավաքականում: Բայց մարզական սկզբունք կոչվածը հարաբերական հասկացություն է, ո՞վ ասաց, որ այն տարածվում է միայն երկրի առաջնության արդյունքների վրա: Եթե մեկն, ասենք, ամբողջ տարին լավ արդյունքներ է ցույց տվել կարեւոր մրցաշարերում, բայց ինչ-ինչ պատճառներով անհաջող է խաղացել երկրի առաջնությունում, ինչու՞ պիտի տեղը զիջի մեկ այլ շախմատիստի, որն այդպիսի արդյունքներ չի ունեցել մյուս մրցաշարերում: Այս տարի կանոնադրությամբ ընդունվել է փոխզիջումային մի տարբերակ, ըստ որի հավաքականի 4 անդամները որոշվում են վարկանիշներով, իսկ մյուս 2-ը՝ առաջնության արդյունքներով: Բայց սա էլ իր թերությունները ունի: Չէ՞ որ, վարկանիշով որոշվող քառյակը, խաղալով առաջնությունում, ակամայից եւ հոգեբանորեն, եւ էթիկայի տեսակետից կհայտնվի անհավասար պայմաններում այն գործընկերների նկատմամբ, ովքեր հավակնում են մյուս 2 տեղերին: Բայց եւ հրաժարվել առաջնությունից անցանկալի է, քանի որ մրցաշարում խաղալու հնարավորություն ես կորցնում, վերջիվերջո՝ նաեւ հոնորար: Էլ չասած, որ բարձր վարկանիշ ունեցողների՝ մասնակցությունից հրաժարվելու դեպքում կիջնի մրցաշարի միջին գործակիցը, կտուժի առաջնության իմիջը: Մի խոսքով, ես չէի կարողանա հավաքականի կազմը որոշել, մանավանդ որ, մեր բոլոր գրոսմայստերներին էլ շատ եմ հավանում որպես անհատականությունների:

- Կարեն, Հայաստանի առաջնությունների ժամանակ քո հայրը՝ Արարատ Ասրյանը, դահլիճում մշտապես նստում է նույն տեղում եւ առանց վեր կենալու՝ մինչեւ վերջ հետեւում է քո խաղին: Արտաքուստ անվրդով, իսկ թե ի՞նչ է կատարվում իր հոգում. միայն իրեն է, թերեւս, հայտնի: Հիմա՞ էլ է նա քեզ ուղեկցում մրցաշրջագայությունների ժամանակ:

- Ինչի որ ես հասել եմ շախմատում, առնվազն 90 տոկոսի համար պարտական եմ հորս: Նա մաթեմատիկոս է մասնագիտությամբ եւ պետհամալսարանն ավարտելուց հետո աշխատում էր «Հայպետնախագիծ» ինստիտուտում որպես ծրագրավորող: Երբ ես դեռ 6-7 տարեկան էի եւ նոր-նոր էի շախմատ խաղում, նա որոշեց, որ շախմատն է իմ ապագան եւ հանուն այդ նպատակի լիովին թողեց իր սիրած աշխատանքը, նվիրելով իրեն իմ շախմատային դաստիարակությանը: Հայրս եղավ առաջին եւ մինչ օրս էլ միակ իմ մարզիչը շախմատում: Վաղուց արդեն տեսական հարցերում ինքնուրույն եմ նախապատրաստվում, սակայն նրա հոգեբանական խորհրդատվությունը շարունակվում է: Հիմա արդեն հայրս չի ուղեկցում ինձ մրցելույթների ժամանակ եւ ինտերնետով է հետեւում իմ խաղին:

- Հայտնի է, որ շախմատիստներին բնորոշ է որոշակի սնահավատություն: Ասենք, հաղթելուց հետո հաջորդ օրը խաղին ներկայանում են նույն հագուստով, նույն գրիչով, կամ լավ են խաղում խիստ որոշակի նույն պայմաններում: Ունե՞ս այդ կարգի սնահավատություններ:

- Իհարկե: Ես միշտ լավ եմ խաղացել Լենինգրադում եւ եթե առիթ լինի՝ էլի կխաղամ հաճույքով: Ունեմ այսպիսի սովորություն. մրցաշարից առաջ վերջին գիշերը բոլորովին չեմ քնում:

- Հուզմունքի՞ց:

- Չէ, այդպես է ստացվել ու այդպես էլ շարունակում եմ:

- Ի՞նչն է քեզ համար շախմատից ավելի կարեւոր:

- Ես չեմ համարում, որ կյանքում ամենակարեւորը շախմատն է ինձ համար: Կան բաներ, օրինակ, ընտանիք, ընկերություն, պատիվ եւ այլն, որոնք շատ ավելի էական արժեքներ են:

- Տղամարդու բնավորության ո՞ր գիծն ես առավել շատ գնահատում:

- Ազնվությունը:

- Իսկ կնո՞ջ:

- Կանացիությունը:

- Եվ ե՞րբ ես մտադիր ամուսնանալ կանացի մի հայուհու հետ:

- Կարծում եմ, առաջիկա 3-4 տարիներին՝ դեռ ոչ: Ես առայժմ չեմ հրաժարվել աշխարհի սուպերգրոսմայստերների շարքին դասվելու պատվախնդրական ձգտումներից: Հետո կերեւա...